

i pučanima, autor abecednim redom slijedi povijest tih obitelji. Citajući tu povijest nailazimo na informacije o nekim zaslužnim i velikim Blačanima koji su se rodili, živjeli i djelovali u Blatu ili po svijetu. Mnoge od ovih informacija mogle bi biti polazne točke za proučavanje tih velikih i zaslužnih ali malo poznatih imena.

Ove dvije knjige pisala je velika ljubav i velika marljivost. Knjige su međusobno nadopunjuju. Šteta što je prva, čini se, predana u tisak u žurbi i što se u njoj ne osjećaju lektorski zahvati i pomnjava korektura. Pod tim vidom druga je knjiga mnogo uspješija. Pisac često donosi latinske ili talijanske citate; čest je slučaj da one kraće i poznatije prevodi, a druge ne prevodi; u tome bi trebalo biti dosljedniji pogotovo što je knjiga namjenjena i širem krugu čitatelja. Duže citate na nekom stranom jeziku trebalo je svakako ostaviti za konac knjige i knjiga je trebala mnogo više upotrebljavati dvostruku vrstu slova kad već nije primjenjen način pisanja s bilješkama. Vrlo su česta ponavljanja, ne samo u prvoj i drugoj knjizi nego i u jednoj te istoj knjizi. Osobito u prvoj knjizi ima nekoliko tvrdnji za koje teže možemo naslutiti na čemu se temelje. Inače, stil i način argumentiranja, podsjećaju na stil i način argumentiranja don Ante Škobalja i dra. Antuna Ivandije.

Nakon svih iskustava stečenih uz objavljivanje prve i druge knjige, nakon najnovijih rezultata i nakon reakcija na rečeno, možda bi Protić mogao još jednom obje knjige sintetizirati u jednu, uključiti u nju i ostale grane života i djelatnosti svojih mještana i župljana, povećati broj stranica i razborito prikazati povijest novijih događaja, možda iz naslova ukloniti ono *župa*, popratiti tekst fotografijama, po mogućnosti većeg formata i u bojama, još malo detaljnije prikazati problem blatskih iseljenika u prošlosti i sadašnje stanje, pa čitavu »monografiju« jednostavno nazvati BLATO. Znam da bi to bio velik posao i vrlo skup pothvat. Možda bi se i smogla sredstva? Ta zar bi smio biti koji Blačanin, pa i Korčulanin, kod kuće i po svijetu bez ovih knjiga, a pogotovo bez eventualne jedne, nove, još jednom tekstualno i tehnički dotjerane knjige o Blatu. Nakon čitanja ovih Protićevih knjiga, i mi ne-Blačani ne samo što smo se obogatili boljim poznavanjem jednog tako lijepog dijela Lijepe naše, nego smo ga zavoljeli gotovo kao svoj rodni kraj. Tako Protić o svome otoku i svome Blatu. On sâm kroz knjige predstavio nam se je iskreno i nenametljivo kao Blačanin, Korčulanin, Hrvat, vjernik i svećenik.

Za samo osam ili deset tisuća starih dinara mogu se nabaviti ove knjige na adresi župskog ureda u Blatu na Korčuli.

ŽUPE IMOTSKE KRAJINE

(*Fra Vjeko Vrčić: Župe Imotske krajine, I. dio, Imotski, 1978.*)

Ante Kusić

Mentalitet i stil života u Imotskoj krajini dočarao je do sada najiscrpnije književnik Ivan Raos. Vizualno je predočio čovjeka iz toga kraja, u filmu, režiser Tonči Vrdoljak. Povijesno je obradio Imotsku krajinu profesor Ante Ujević. Pučku mudrost, običaje u situacijama mukotrpnog i nešto vedrijeg života — opisali su svećenici don Ilija Ujević i fra Silvestar Kutleša.

Početkom 1979. izašla je iz tiska monografija imotskih župa. Napisao ju je fra Vjeko Vrčić. Prvi dio te monografije, s naslovom *Župe Imotske krajine*,

tiskan na 320 stranica, obavještava nas o glavnijim događajima i ličnostima u jedanaest župa imotske krajine: Župa, Slivno, Rašćane, Krstacije, Podbablje, Poljica, Runović, Imotski, Vinjane, Proložac i Srpsko-pravoslavna parohija u Glavini. Po koncepciji sadržaja, sama je monografija prvi rad te vrste. Drugi dio monografije, nadamo se, bit će već doskora tiskan. Veliko prostranstvo područja imotske krajine, raznolikost povijesnih zbivanja u tom kraju naše domovine, razlog su da djelo nije moglo biti tiskano u jednom svesku: bilo bi preveliko i preskupo za običnog čovjeka, kojemu je uglavnom i namije- njeno.

Pisac je započeo od istoka prema zapadu. Počeo je s Biokovom i spustio se u polje. Metodološki tako i treba, jer su biokovska plemena genetski i migracijski usko povezana s pripoljskim plemenima. Župe su naznačene redom kako su se dijelile od svojih župa-matica.

Svaka šupa opisana je po shemi: geografski smještaj, ekonomsko stanje i profil župljana; zatim slijedi raspodjela na zaseoke (komšiluke) s najglavnijim povijesnim podacima, crpljenim iz predaje i župskih matica, o pojedinim plemenima koja tu borave. Osvijetljena je statistika migracije pučanstva kroz zadnjih 150 godina. Stimulativno je za daljnje istraživanje, što je pisac nastojao prodrijeti do »korijena« plemenske loze u svakoj župi. Time je otvorio mogućnost za lakše snalaženje i brži rad jezikoslovcima, etnologima, povjesničarima, sociolozima, itd. Pregledavanje matičnih knjiga i susretanje s ljudima iz svakog plemena, u cilju skupljanja informacija na temelju predaje, zahtijevalo je od pisca golemi trud. Pisac nalazi da su neka plemena i do tri puta mijenjala svoja prezimena. On otkriva da su se neka stara plemena premda iz istog korijena, međusobno tako odijelila, da više nikome i ne pada na pamet da potječu iz istog korijena. Posebno upada u oči povezanost istočnog dijela Imotske krajine s plemenima iz Zapadne Hercegovine. Istraživanje dubljih razloga i posljedica te pojave moglo bi biti interesantno za nekoliko raznorodnih znanstvenih disciplina.

Autor u prvom redu obrađuje postanak pojedinih župa kao vjerskih zajednica. Posvećuje posebnu pažnju sakralnim objektima i župskim kućama. Ne bez razloga: oko tih se objekata odvijao javni a u mnogočemu i privatni život župljana imotskih župa. Društveni i kulturni život pojedinog mjesta i plemena također je osvjetljen: knjiga daje informaciju o počecima školstva u svakoj župi, skupa s imenima školovanih ljudi iz pojedinog mjesta do 1945. godine. U početku rada bile su škole usko vezane uz župnike. Podatke o tome pronalazio je o. Vrčić u župskim arhivima. Otkrivamo tako da se broj školovanih ljudi u svakom selu Imotske krajine znatno povisio — do te mjere da bi bilo teško u ovoj knjizi navesti sva imena onih koji su školovani poslije drugog svjetskog rata.

Uz kratku biografiju pisac je donio popis svećenika iz svake župe; zatim popis i lokaciju raznih povijesnih spomenika, od staroga vijeka pa dalje, koji čekaju stručnu obradbu.

Šarolikost i raznorodnost sadržaja ove knjige, u kojoj će svaki Imoćanin pronaći dio svojega bića, jest takva da moramo zahvaliti i čestitati autoru na njegovoj marljivosti i trudu koji je uložio u ovo djelo. Treba napomenuti da je o. Vrčić već prije objavio nekoliko djela slična sadržaja s područja imotskih, neretvanskih i vrgorskih župa.

Vrlo je zanimljivo kako autor i s kolikom brigom prati sve povijesne podatke, sve natpise i zapise, društveno-povijesne i kulturno-religiozne prilike i faktore u pojedinoj župi, selu i zaseoku, iznosi ih na vidjelo i pruža materijal za svojevrsne cjelovitije monografije. Kraj tih značajki i obilnih podataka, meni se čini da se mogu zanemariti neki jezični i stilski nedostaci. Zbog toga bih ovo vrijedno djelo preporučio svim našim čitateljima, posebno svim Imoćanima, bilo da žive u našoj Krajini, bilo izvan nje.